

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОМОВИ ФЕДЕРАЛЬНОГО КАНЦЛЕРА НІМЕЧЧИНИ ОЛАФА ШОЛЬЦА У БУНДЕСТАЗІ (27.02.2022)

Солощенко Вікторія Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

в. о. завідувача кафедри теорії та практики романо-германських мов
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

ORCID ID: 0000-0002-5888-3796

Соколова Ірина Валентинівна,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та практики романо-германських мов
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

ORCID ID: 0000-0001-5190-5254

У статті окреслено лексико-стилістичні особливості офіційної промови федерального канцлера Німеччини Олафа Шольца у Бундестазі (27.02.2022). Об'єктом наукових спостережень була офіційна промова федерального канцлера Німеччини Олафа Шольца. Предметом наукових спостережень вибрано лексико-стилістичні особливості політичної промови федерального канцлера Німеччини Олафа Шольца на матеріалі зазначеної промови. Констатовано, що у сучасному суспільстві зростає значимість політичної комунікації, оскільки в умовах демократичного соціального устрою питання влади відкрито обговорюється, рішення цілої низки політичних проблем залежить від того, наскільки адекватно та своєчасно ці питання будуть інтерпретовані мовою. Безумовно, що мова впливає на політику, є інтегральним елементом політичної сцени; політика є мовленнєвою діяльністю, у якій мова використовується для інформування про політичні проблеми і для переконання в необхідності взяти участь у діях, пов'язаних із цими проблемами. Доведено, що промова федерального канцлера Олафа Шольца у Бундестазі (27.02.2022) стала історичною й змінила траєкторію світової політики. Установлено, що до лексико-стилістичних особливостей офіційної промови федерального канцлера Німеччини Олафа Шольца у Бундестазі (27.02.2022) належать: уживання «простої, зрозумілої мови» (у його мовленні переважають прості складносурядні й інколи ускладнені речення); наявність великої кількості звертань, які встановлюють контакт з аудиторією і привертають увагу; присутність риторичних запитань, що актуалізують тему виступу, тощо. З'ясовано, що стилеві фігури (порівняння, персоніфікація, метафора, анафора, епіфора, паронимазія, асиндетон, паралелізм), які використовує Олаф Шольц, роблять його промови простішими для сприйняття, цікавими, привертають увагу адресата незвичайністю сполучень, виражають певну оцінку. Установлено, що промова німецького канцлера основана на загальноживаній літературній лексиці, відомій усім членам комунікативного співтовариства. Така лексика набуває політико-ідеологічних значень і відтінків – стає тематичною лексикою. Серед інших лексичних особливостей промови Олафа Шольца виділяємо політичні терміни, власні назви, сталі звороти тощо.

Ключові слова: промова, виступ, аргументація, комунікація, лексико-стилістичні особливості, політична промова, політична комунікація, самопрезентація.

Soloshchenko Victoria, Sokolova Iryna. Lexico-stylistic features of the speech of the Federal Chancellor of Germany Olaf Scholz in the Bundestag (27.02.2022)

The article outlines the lexical and stylistic features of the official speech of the Federal Chancellor of Germany Olaf Scholz in the Bundestag (February 27, 2022). The object of scientific observation was the official speech of the Federal Chancellor of Germany, Olaf Scholz. The lexical and stylistic features of the political speech of the Federal Chancellor of Germany, Olaf Scholz, based on the material of the said speech, were chosen as the subject of scientific observations. It was established that the importance of political communication is growing in modern society, because in the conditions of a democratic social system, the issue of power is openly discussed, the solution to a number of political problems depends on how adequately and timely these issues will be interpreted in language. Of course, language affects politics, is an integral element of the political scene; politics is a speech activity in which language is used to inform about political issues and to persuade the need to participate in actions related to these issues. It has been proven that Federal Chancellor Olaf Scholz's speech in the Bundestag (February 27, 2022) became historic and changed the trajectory of world politics. It was established that the lexical and stylistic features of the official speech of the Federal Chancellor of Germany Olaf Scholz in the Bundestag (February 27, 2022) include the use of "simple, understandable language" (in his speech, simple complex and sometimes complicated sentences prevail); the presence of a large number of appeals that establish contact with the audience and attract attention; the presence of rhetorical questions actualizing the topic of the speech, etc. It was found that the stylistic figures (comparison, personification, metaphor, anaphora, epiphora, paronomasia, asyndeton, parallelism) used by Olaf Scholz make his speeches easier to understand, interesting, attract the addressee's attention with unusual combinations, express a certain assessment. It has been established that the speech of the German chancellor is based on commonly used literary vocabulary known to all members of the communicative community. Such vocabulary acquires political and ideological meanings and shades – it becomes a thematic vocabulary. Among the other lexical features of Olaf Scholz's speech, we highlight political terms, proper names, fixed turns, etc.

Key words: speech, presentation, argumentation, communication, lexical and stylistic features, political speech, political communication, self-presentation.

Вступ. У сучасному глобалізованому світі XXI ст. інформація, яка транслюється через мову (здатність людини говорити, розмовляти, висловлювати власні думки), реалізує провідну її функцію – персуазивну, що передбачає регулювання світогляду і поведінки громадян.

Відомий німецький учений-енциклопедист, перший теоретик у галузі мовознавства Вільгельм фон Гумбольдт стверджував, що мова є не просто засобом спілкування людей, підтримки суспільних зв'язків, вона закладена в самій природі людини й необхідна для розвитку її духовних сил та формування світогляду [2]. Загальновідомим є його вислів про те, що «мова – це наче зовнішній прояв духу народів; їхня мова є їхнім духом і їхній дух є їхньою мовою» (*Die Sprache ist gleichsam die äußerliche Erscheinung des Geistes der Völker; ihre Sprache ist ihr Geist und ihr Geist ist ihre Sprache*) [11]. Філософська концепція мови Вільгельма фон Гумбольдта визначається ідеями німецької класичної філософії, а її теоретико-методологічною основою є антропологічний підхід до мови, за яким вивчення мови повинно здійснюватися в тісному зв'язку зі свідомістю й мисленням людини, її культурою та духовним життям. Гумбольдт доводив нерозривність понять «мова» і «народ», «мова» і «культура». Дослідження мовної особистості політичних лідерів, виявлення механізмів створення та функціонування політичних текстів, аналіз політичних промов як способу впливу на націю і світ є актуальними та потребують ретельного вивчення [12].

Метою статті є висвітлення лексико-стилістичних особливостей офіційної промови федерального канцлера Німеччини Олафа Шольца у Бундестазі (27.02.2022).

Матеріали та методи. Джерельною базою наукової статті стали праці зарубіжних (Дж. Комаров, Д. Паркін, Ж.-Б. Марселезі, Р. Барт та ін.) та вітчизняних (Ф. Бацевич, С. Боринштейн, Г. Почепцов, О. Яшенкова та ін.) науковців у галузі дослідження тексту. Теоретичним матеріалом наукового дослідження слугувала офіційна промова федерального канцлера Німеччини Олафа Шольца у Бундестазі.

Для ефективного досягнення мети використано описово-аналітичний метод – для ідентифікації даних, отриманих під час дослідження лексико-стилістичних особливостей промови федерального канцлера Німеччини Олафа Шольца; метод когнітивного картування – для прикладного аналізу у сфері міжнародної політики, спрямований на виявлення того, яким чином політичний діяч сприймає певну політичну проблему, а також установлення його імовірнісної реакції на розвиток подій; компаративний аналіз – для виокремлення прагмалінгвістичних особливостей промов; прагмалінгвістичний аналіз – для визначення прагматичних аспектів впливу публічних промов на широкий загал.

Результати. Федеративна Республіка Німеччина відзначається партійною демократією, тобто всі політичні партії виразно визначають її політичну ситуацію у відповідній федеративній землі. У німецькому

Бундестазі сьогодні існують такі політичні партії: Християнсько-демократичний союз Німеччини (ХДС) (*Christlich Demokratische Union, (CDU)*), Християнсько-соціальний союз у Баварії (ХСС) (*Christlich-Soziale Union in Bayern, (CSU)*), Вільна Демократична партія (ВДП) (*Freie Demokratische Partei*), Соціал-демократична партія Німеччини (СДПН) (*Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD)*), Союз 90/Зелені (*Bündnis 90/Die Grünen*) та Партія лівих (*Die Linke; Linkspartei*) [3].

Олаф Шольц (*Olaf Scholz*) є членом Соціал-демократичної партії, який із грудня 2021 р. працює на посаді федерального канцлера Німеччини. Він змінив Ангелу Меркель (*Angela Merkel*), представницю Християнсько-демократичного союзу Німеччини (ХДС), яка майже шістнадцять років посідала посаду федерального канцлера. Варто зазначити, що Соціал-демократична партія Німеччини (СДПН) є німецькою лівоцентристською та ліберальною політичною партією з ідеологією соціал-демократії в основі. Це найстаріша та найбільша за кількістю членів політична партія країни. Поряд із блоком ХДС/ХСС є однією з найбільших партій у новітній історії Німеччини [4].

Під час Березневої революції у 1848 р. уперше пролунали заклики щодо створення Соціал-демократичної партії як політичної організації. Власне партія під назвою «Загальнонімецьке об'єднання робітників» (*Allgemeiner Deutscher Arbeiterverein*) була заснована 23 травня 1863 р. в лейпцизькому Пантеоні. Упродовж кількох десятиліть вона змінювала назви та організаційні форми. Сучасну назву партія отримала у 1890 р. Її політична орієнтація зазнала значних змін, що відображено в різниці між Гайдельберзькою програмою 1925 р., яка закликає до трансформації капіталістичної системи приватної власності на засоби виробництва, та Годесберзькою програмою 1959 р., спрямованою на розширення електоральної бази та політичний зсув до центру [9].

Після Другої світової війни під керівництвом Курта Шумахера Соціал-демократична партія відновилася як соціалістична партія, що представляла інтереси робітничого класу та профспілок Німеччини. Проте після прийняття Годесберзької програми вона переорієнтувалася на соціал-демократичні засади [5].

Сучасна платформа Соціал-демократичної партії намагається об'єднати соціалізм із демократією, прагнучи такої організації суспільства, для якої були би першочерговими як соціальна справедливість, так і свобода. Партія ставить за мету зміцнення координованої соціальної ринкової економіки та справедливий розподіл вироблених благ. Вона вважає необхідним розвиток економічної системи для забезпечення добробуту всього населення. Водночас вона намагається захистити соціальними програмами знедолених. Соціал-демократична партія виступає за громадянські права у відкритому суспільстві. У міжнародній політиці вона відстоює мир у всьому світі, намагаючись збалансувати глобальні інтереси демократичними засобами. Одним із пріоритетів Соціал-демократичної партії є європейська інтеграція. Соціал-демократами були такі кан-

цлері Німеччини, як Віллі Брандт (*Willy Brandt*), Гельмут Шмідт (*Helmut Schmidt*), Герхард Шредер (*Gerhard Schröder*) [9].

Олаф Шольц народився 14 червня 1958 р. у нижньосаксонському місті Оснабрюк. Батьки Олафа Шольца працювали в текстильній індустрії. Він найстарший зі своїх братів. Після закінчення гімназії 1977 р. та проходження альтернативної служби Шольц вивчав трудове право в Гамбурзькому університеті, який закінчив 1985 р. Олаф Шольц приєднався до СДПН у 1975 р., будучи учнем старшої школи, де він став членом молодіжної організації «Молоді соціалісти» (*Jusos*), яка представляла інтереси молоді у лавах Соціал-демократичної партії Німеччини. Із 1982 по 1988 р. він був заступником федерального голови *Jusos*. Майже два роки, із 1987 по 1989, також був віцепрезидентом Міжнародного союзу соціалістичної молоді Німеччини [1].

Із 1998 по 2001 р. та з 2002 по 10 березня 2011 р. обіймав посаду депутата Бундестагу Німеччини. У період із 2000 по 2004 та з 2009 по 2018 р. працював на посаді голови Соціал-демократичної партії у Гамбурзі. Із 2001 до 2019 р. Шольц був членом виконавчого органу партії СДПН на різних посадах. Із 2001 до 2019 р. обіймав посаду виконавчого директора партії, із 2002 до 2004 р. працював на посаді генерального секретаря, із 2009 до 2019 р. був заступником федерального голови. Із травня до жовтня 2001 р. Шольц був сенатором внутрішніх справ Гамбурга, із жовтня 2002 р. до березня 2004 р. – генеральним секретарем СДП [10].

Із листопада 2007 р. до жовтня 2009 р. обіймав посаду федерального міністра праці та соціальних питань Німеччини у першому уряді Ангели Меркель, а з березня 2011 р. до березня 2018 р. був бургомістром Гамбурга, пропонував відкрити елітний університет. Із 13 лютого 2018 р. до 22 квітня 2018 р. він виконував обов'язки федерального голови СДП [7].

У серпні 2020 р. Олафа Шольца було висунуто кандидатом у бундесканцлери на федеральних виборах 2021 р. По лінії проведеного партійного з'їзду Шольца було затверджено 9 травня 2021 р. 96,2% голосів, поданих як кандидат на посаду федерального канцлера. 24 листопада 2021 р. у Німеччині три партії створили коаліцію. Новий уряд сформують Вільна демократична партія (СВДП), Соціал-демократична партія Німеччини (СДПН) та Зелені. 8 грудня 2021 р. Олафа Шольца було обрано новим канцлером Федеративної Республіки Німеччина. Його відносять до поміркованого крила СДПН, хоча він виріс і сформувався як політик у Гамбурзі, місті з лівими політичними настроями [10].

Уранці 24 лютого 2022 р. весь цивілізований світ здригнувся під жахливої новини про напад росії на Україну. Це відбулося майже одразу після того, як путін офіційно оголосив про проведення спецоперації на Донбасі. Президент України Володимир Зеленський проводив численні розмови зі світовими лідерами. Західні партнери запевняли Україну у своїй підтримці та готовності надати допомогу. У Міністерстві закордонних справ України повідомили, що станом на 24.02.2022 на підтримку України виступили 48 держав та п'ять

міжнародних організацій. Зокрема, це країни Європейського Союзу, Сполучені Штати Америки, Канада, Японія, Корея та ін.

Цього дня федеральний канцлер Німеччини Олаф Шольц (24.02.2022) виступив зі зверненням до німецького народу. Він критично засудив війну російської федерації проти України та висловив солідарність народу України [6]. На четвертий день (27 лютого 2022 р.) війни в Україні в Бундестазі відбулося екстрене засідання парламенту Німеччини, порядок денний якого був присвячений Україні, засудженню політики російського режиму щодо України, висловленню всебічної підтримки України та консолідації сил у боротьбі зі спільним ворогом тощо. Варто зазначити, що ця промова тривала набагато довше ніж, наприклад, ті промови, які зазвичай доповідаються в парламенті [8].

На початку промови Олаф Шольц привітав усіх присутніх, слухачів, громадян, серед яких були визначні особистості Німеччини, такі як Франк-Вальтер Штайнмайер (*Frank-Walter Steinmeier*), президент Німеччини, Ангела Меркель (*Angela Merkel*), ексканцлерка Німеччини, Бербель Бас (*Bärbel Bas*), президент Бундестагу, Фрідріх Мерц (*Friedrich Merz*), лідер парламентської опозиції, голова консервативної Християнсько-демократичної спілки, та ін. Уперше у своїй промові Олаф Шольц вимовив слово «війна» – *Krieg*, замість низки її синонімів, зокрема «агресія» (*Aggression*), «напад» (*Angriff*), конфлікт (*Konflikt*), протистояння (*Opposition*), які використовувались у мовленні канцлера раніше. При цьому інструментом ідентифікації посиленої загрози стало багаторазове вживання словосполучень «Війна путіна» (*Putins Krieg*), «президент путін» (*Präsident Putin*), «кремль» (*Kreml*), «росія» (*Russland*) та антропоніма «путін» (*Putin*) [8].

Олаф Шольц став першим із західних лідерів, який виступив із програмною промовою, у якій рішуче засудив політику російської влади щодо України, конкретизувавши той факт, що росія більше не зможе розраховувати на лояльність Берліна [8]. Головна редакторка «Німецької хвилі» DW (*Deutsche Welle*), німецької державної радіостанції та телеканалу країни, яка мовить на закордоння, Мануела Каспер-Клерідж (*Manuela Kasper-Claridge*) запевняє, що цей історичний виступ про «зміну епох» (*Zeitenwende*) канцлера Німеччини Олафа Шольца у Бундестазі продемонстрував усьому світу чітку позицію ФРН проти путінської росії та ознаменував нову еру в політиці держави щодо росії та у сфері її оборони [6].

Ця промова спочатку доповідалась Олафом Шольцом усно й паралельно транслиувалася on-line, згодом вона була опублікована також на його офіційних вебсторінках і була розібрана на цитати.

Серед функцій промови вважаємо за доцільне виокремити контакту функцію, інформаційну і функцію звернення, а саме:

– контакту функцію (*Kontaktfunktion*): *Sehr geehrte Frau Präsidentin! Verehrte Kolleginnen und Kollegen! Liebe Mitbürgerinnen und Mitbürger! Ich weiß genau, welche Fragen sich die Bürgerinnen und Bürger in diesen Tagen abends am Küchentisch stellen, welche Sorgen sie*

umtreiben angesichts der furchtbaren Nachrichten aus dem Krieg. Viele von uns haben noch die Erzählungen unserer Eltern oder Großeltern im Ohr vom Krieg, und für die Jüngeren ist es kaum fassbar: Krieg in Europa. Viele von ihnen verleihen ihrem Entsetzen Ausdruck – überall im Land, auch hier in Berlin (Z. 1–2) [8];

– інформаційну функцію (Informationsfunktion): *Wir erleben eine Zeitenwende. Und das bedeutet: Die Welt danach ist nicht mehr dieselbe wie die Welt davor. Im Kern geht es um die Frage, ob Macht das Recht brechen darf, ob wir es Putin gestatten, die Uhren zurückzudrehen in die Zeit der Großmächte des 19. Jahrhunderts, oder ob wir die Kraft aufbringen, Kriegstreibern wie Putin Grenzen zu setzen (Z. 2–4) [8];*

– *Unsere Richtschnur bleibt die Frage: Was trifft die Verantwortlichen am härtesten? Die, um die es geht, und nicht das russische Volk! (Z. 2–4) [8];*

– функцію звертання (Appellfunktion): *Meine Damen und Herren, die dritte große Herausforderung liegt darin, zu verhindern, dass Putins Krieg auf andere Länder in Europa übergreift. Das bedeutet: Ohne Wenn und Aber stehen wir zu unser Beistandspflicht in der NATO (Z. 3–6) [8];*

Meine Damen und Herren, angesichts der Zeitenwende, die Putins Aggression bedeutet, lautet unser Maßstab: Was für die Sicherung des Friedens in Europa gebraucht wird, das wird getan. Deutschland wird dazu seinen solidarischen Beitrag leisten. Das heute klar und unmissverständlich festzuhalten, reicht aber nicht aus; denn dafür braucht die Bundeswehr neue, starke Fähigkeiten (Z. 3–6) [8];

Ihnen allen sage ich: Geben Sie nicht auf! Ich bin ganz sicher: Freiheit, Toleranz und Menschenrechte werden sich auch in Russland durchsetzen (Z. 3–6) [8].

Уся промова поділена на десять абзаців. На початку стоїть надрукований жирним шрифтом заголовок, який є тільки частиною речення і який повинен показати читачу, до якої нагоди, де, ким і коли ця промова доповідалася. Вступ промови розпочинається зі слів «Вельмишановна пані Президенте!» (*Sehr geehrte Frau Präsidentin!*), «Шановні колеги!» (*Verehrte Kolleginnen und Kollegen!*), «Шановні громадяни!» (*Liebe Mitbürgerinnen und Mitbürger!*), що засвідчує шанобливе ставлення до всіх присутніх і налаштовує аудиторію на сприймання тексту промови.

У промові вжито такі стильові фігури:

– порівняння (Vergleiche): *wie bei normalen diplomatischen Empfängen; Dieser Krieg ist Putins Krieg;*

– персоніфікація (Personifikation): *...und der Welt ein Stück mehr offen steht, ...; Die himmelschreiende Ungerechtigkeit, der Schmerz der Ukrainerinnen und Ukrainer, sie gehen uns allen sehr nahe;*

– метафора (Metapher): *in die Wiege gelegt sein;*

– анафора (Anapher): *Manchmal vergisst man heute, wie viele über Jahre hinweg nicht ausreisen dürfen...; Als Demokratinnen und Demokraten, als Europäerinnen und Europäer stehen wir an ihrer Seite, auf der richtigen Seite der Geschichte;*

– епіфора (Epipher): *einer langen Geschichte von Unfreiheit und vom Kampf gegen die Unfreiheit; ...eine Zeitenwende in der Geschichte unseres Kontinents;*

– паронимазія (Paronomasie): *Damen und Herren; Kolleginnen und Kollegen; Mitbürgerinnen und Mitbürger; Bürgerinnen und Bürger;*

– асиндетон (Asyndeton): *Aber verlorene Lebenschancen, Angst und Sorge, Sippenhaft; Das ist menschenverachtend. Das ist völkerrechtswidrig;*

– паралелізм (Parallelismus): *Als Demokratinnen und Demokraten, als Europäerinnen und Europäer stehen wir an ihrer Seite, auf der richtigen Seite der Geschichte; Am Donnerstag hat Präsident Putin mit seinem Überfall auf die Ukraine eine neue Realität geschaffen. Diese neue Realität erfordert eine klare Antwort. Wir haben sie gegeben: Wie Sie wissen, haben wir gestern entschieden, dass Deutschland der Ukraine Waffen zur Verteidigung des Landes liefern wird; Mit dem Überfall auf die Ukraine hat der russische Präsident Putin kaltblütig einen Angriffskrieg vom Zaun gebrochen – aus einem einzigen Grund: Die Freiheit der Ukrainerinnen und Ukrainer stellt sein eigenes Unterdrückungsregime infrage [8].*

Відзначимо, що в промові переважають речення ускладнені та складні сполучникові, серед яких домінують складнопідрядні, наприклад:

Mit dem Überfall auf die Ukraine hat der russische Präsident Putin kaltblütig einen Angriffskrieg vom Zaun gebrochen – aus einem einzigen Grund: Die Freiheit der Ukrainerinnen und Ukrainer stellt sein eigenes Unterdrückungsregime infrage.

Und das bedeutet: Die Welt danach ist nicht mehr dieselbe wie die Welt davor. Im Kern geht es um die Frage, ob Macht das Recht brechen darf, ob wir es Putin gestatten, die Uhren zurückzudrehen in die Zeit der Großmächte des 19. Jahrhunderts, oder ob wir die Kraft aufbringen, Kriegstreibern wie Putin Grenzen zu setzen.

Im Kern geht es um die Frage, ob Macht das Recht brechen darf, ob wir es Putin gestatten, die Uhren zurückzudrehen in die Zeit der Großmächte des 19. Jahrhunderts, oder ob wir die Kraft aufbringen, Kriegstreibern wie Putin Grenzen zu setzen [8].

Типи речень за метою висловлювання, які представлені у цій промові, переважно розповідні. Також знаходимо декілька окличних речень, наприклад: *Was für eine Schande!; Dieser Krieg ist Putins Krieg!; Wir stehen ein für den Frieden in Europa!; Ihnen allen sage ich: Geben Sie nicht auf! Ich bin ganz sicher: Freiheit, Toleranz und Menschenrechte werden sich auch in Russland durchsetzen! [8].*

Під час аналізу цієї промови виділяємо такі відхилення від звичайної побудови речень (зворотний порядок слів):

– Еліпс (Ellipse): *Aber machen wir uns nichts vor: Bessere Ausrüstung, modernes Einsatzgerät, mehr Personal – das kostet viel Geld.*

– Пролепсис (Prolepse): *Darauf haben wir uns gestern mit den Staats – und Regierungschefs der wirtschaftlich stärksten Demokratien und der EU verständigt.*

Darum ist es mir zum Beispiel so wichtig, dass wir die nächste Generation von Kampfflugzeugen und Panzern gemeinsam mit europäischen Partnern und insbesondere Frankreich hier in Europa bauen.

– Вставка (Parenthese): *Mit dem Überfall auf die Ukraine hat der russische Präsident Putin kaltblütig einen Angriffskrieg vom Zaun gebrochen – aus einem einzigen Grund: Die Freiheit der Ukrainerinnen und Ukrainer stellt sein eigenes Unterdrückungsregime infrage.*

Viele von ihnen verleihen ihrem Entsetzen Ausdruck – überall im Land, auch hier in Berlin.

Ja, wir wollen und wir werden unsere Freiheit, unsere Demokratie und unseren Wohlstand sichern.

Ich bin Ihnen, Frau Präsidentin, sehr dankbar, dass ich die Vorstellungen der Bundesregierung dazu heute in dieser Sondersitzung mit Ihnen teilen kann.

Meine Damen und Herren, mit dem Überfall auf die Ukraine will Putin nicht nur ein unabhängiges Land von der Weltkarte tilgen.

– Доповнення (Nachtrag): *Als Demokratinnen und Demokraten, als Europäerinnen und Europäer stehen wir an ihrer Seite, auf der richtigen Seite der Geschichte.*

Wenn wir wollen, dass diese letzten 30 Jahre keine historische Ausnahme bleiben, dann müssen wir alles tun für den Zusammenhalt der Europäischen Union, für die Stärke der NATO, für noch engere Beziehungen zu unseren Freunden, Partnern und Gleichgesinnten weltweit.

– Розчленування (Ausgliederung): *Nur mit der Notbremse seines Vetos konnte Moskau – immerhin ein ständiges Mitglied des Sicherheitsrates – die eigene Verurteilung verhindern [8].*

Наголосимо на тому, що у цій промові Олафа Шольца вжито багато звернень. Як правило, вони є на початку речення, наприклад на першому (*Sehr geehrte Frau Präsidentin! Verehrte Kolleginnen und Kollegen! Liebe Mitbürgerinnen und Mitbürger!*) і двадцятому рядках (*Ich bin Ihnen, Frau Präsidentin, sehr dankbar, dass ich die Vorstellungen der Bundesregierung dazu heute in dieser Sondersitzung mit Ihnen teilen kann*), але вони уводяться також у речення, наприклад у тридцять п'ятому рядку: (*Meine Damen und Herren, die dritte große Herausforderung liegt darin, zu verhindern, dass Putins Krieg auf andere Länder in Europa übergreift*). Звернення відіграють важливу роль у політичних промовах, оскільки вони встановлюють контакт зі слухачем і привертають увагу.

У тексті є тільки одна структура з двокрапкою. Її функція полягає у тому, щоб скоротити довжину речення і досягти разом із тим динамічної дії тексту: *Viele von uns haben noch die Erzählungen unserer Eltern oder Großeltern im Ohr vom Krieg, und für die Jüngeren ist es kaum fassbar: Krieg in Europa [8].*

Вибір часової форми цієї промови зрозумілий. Найчастіше це Präsens, також Perfekt та Präteritum, при цьому використання дієслів повторюється також дуже часто у пасиві (Passiv), наприклад: *Ich bin voller Zuversicht, dass uns das gelingt. Denn selten waren wir und unsere Partner so entschlossen und so geschlossen [8].*

Найчастіша конструкція дієслова, яка використовується Олафом Шольцем, – це конструкція інфінітиву, наприклад:

Auch den Vorsitzenden aller demokratischen Fraktionen dieses Hauses danke ich dafür, dass sie diese Sitzung unterstützt haben.

Und ich weiß, wie schwierig die derzeitige Situation gerade für die vielen Bürgerinnen und Bürger unseres Landes zu ertragen ist, die in der Ukraine oder in Russland geboren sind [8].

У промові Олаф Шольц використовує літературну німецьку мову (Hochdeutsch) без будь-яких діалектизмів, тому жаргонів у ній не знаходимо. Інші слова, які походять з інших мов, уже були перекладені на німецьку мову, зокрема *Chance* (з французької). Однак у цій доповіді наявні запозичення, зокрема екзотизми (Bezeichnungsexotismen) (*Europa, New York, Kiew, Charkiw, Odessa, Mariupol, NATO, Berlin, Moskauß Kreml*). У складі іншомовних слів існують певні типи лексичних одиниць, неповністю асимільованих запозичень, інтернаціональні слова (*Demokratie, Kontinent, Aggression, Realität, Souveränität, Diplomatie, Katastrophe, Sanktionspaket, Politik, Konflikt, Toleranz, Soldaten, Imperium, Investitionen*). У промові вживаються деякі політичні терміни, наприклад *Autorität, Alliance, Armee* тощо, й описи історичних подій та інші власні назви, наприклад: *Putin, Zweiten Weltkrieg, Münchner Sicherheitskonferenz, Schlussakte von Helsinki* та ін. [8].

Сталі звороти, різноструктурні дієслова та «прагматичні ідіоми» перетворюють зміст промови Олафа Шольца на історичне важливе послання майбутнім поколінням німецького народу, зокрема:

– сталі звороти (die festen Wendungen): *haben unsere Gesichte in die Hand genommen; aus freien Stücken;*

– різноструктурні дієслова (Funktionsverbgefüge): *ein Ende nehmen;*

– «прагматичні ідіоми» (pragmatische Idiome): *Ein herzliches Dankeschön dafür und danke, dass... [8].*

Словами вдячності за солідарну позицію зі світом та закликами до миру завершується виступ Олафа Шольца: *Ich danke allen, die in diesen Tagen Zeichen setzen gegen Putins Krieg und die sich hier in Berlin und anderswo zu friedlichen Kundgebungen versammeln. Und ich danke allen, die in diesen Zeiten mit uns einstehen für ein freies und offenes, gerechtes und friedliches Europa. Wir werden es verteidigen* («Я хотів би подякувати всім, хто виступає проти війни Путіна в ці дні і хто збирається тут, у Берліні, та інших місцях, на мирні демонстрації. І я хотів би подякувати всім, хто підтримує нас у ці часи за вільну та відкриту, справедливу та мирну Європу. Ми будемо його відстоювати») [8].

Висновки. Доведено, що промова федерального канцлера Олафа Шольца у Бундестазі (27.02.2022) стала історичною й змінила траєкторію світової політики. Під час дослідження структурно-морфологічного аспекту промови Олафа Шольца з'ясовано, що в її основі лежить трихотомічна структура античної риторики (вступ, основна частина, висновок). При цьому вступ орієнтований на слухача; основна частина – на інформаційний аспект; висновок розрахований на сприйняття слухача, підбиває підсумки сказаного. Основні функції аналізованої промови – звертання, контактна та інформаційна. Установлено, що до лексично-стилістичних особливостей офіційної промови федерального канцлера Німеччини Олафа Шольца у Бундестазі (27.02.2022) належать:

уживання «простої, зрозумілої мови» (у його мовленні переважають прості складносурядні й інколи ускладнені речення); наявність великої кількості звертань, які встановлюють контакт з аудиторією і привертають увагу; присутність риторичних запитань, що актуалізує тему виступу, тощо. З'ясовано, що стильові фігури (порівняння, персоніфікація, метафора, анафора, епіфора, паронимазія, асиндетон, паралелізм), які використовує Олаф Шольц, роблять його промови простішими для сприйняття, цікавими, привертають увагу адресата незвичайністю сполучень, виражають певну оцінку. Констатовано, що промова німецького канцлера осно-

вана на загальноживаній літературній лексиці, відомій усім членам комунікативного співтовариства. Така лексика набуває політико-ідеологічних значень і відтінків – стає тематичною лексикою. Серед інших лексичних особливостей промови Олафа Шольца виділяємо політичні терміни, власні назви, сталі звороти тощо.

Перспективу подальших розвідок убачаємо в лексико-стилістичному та компаративному аналізі офіційних промов президента Австрійської Республіки Александера ван дер Беллена та президента Швейцарської Конфедерації Віоли Амгерд щодо війни росії проти України.

Література:

1. Biography Federal Chancellor Scholz – Bundesregierung. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-en/federal-government/olaf-scholz-1989326>
2. Elstner A. Wilhelm von Humboldt – Wie ist der Zusammenhang von Sprache, Denken und Wirklichkeit? (2011) Paperback. 16 Mar. 2011. 124 s.
3. Etappen der Parteigeschichte der SPD. URL: <https://www.bpb.de/themen/parteien/parteien-in-deutschland/spd/42082/etappen-der-parteigeschichte-der-spd/>
4. Fernsehansprache von Bundeskanzler Scholz anlässlich des russischen Überfalls auf die Ukraine. (2022) URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/aktuelles/fernsehansprache-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-desrussischen-ueberfalls-auf-die-ukraine-2007824>
5. Geschichte der SPD. URL: <https://www.spd-oestrich-winkel.de/geschichte-der-spd/>
6. Kasper-Claridge M. Germany finally stands up to Putin. URL: [http:// https://www.dw.com/en/germany-ukraine-russia-war-opinion/a-60935764](http://https://www.dw.com/en/germany-ukraine-russia-war-opinion/a-60935764)
7. Olaf Scholz – Bundesregierung. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-en/federal-cabinet/1988528-1988528>
8. Regierungserklärung von Bundeskanzler Olaf Scholz am 27. Februar 2022. (2022). URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/suche/regierungserklaerung-von-bundeskanzler-olaf-scholz-am-27-februar-2022-2008356>
9. SPD: Geschichte, Vorsitzende, Kanzler und Inhalte der Sozialdemokraten. URL: <https://www.merkur.de/themenseitendokumente/organisationen/spd-sozialdemokratische-partei-deutschlands-geschichte-partei-vorsitzende-90015819.html>
10. The Federal Chancellor of the Federal Republic of Germany. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-en>
11. Wilhelm von Humboldt the unwavering idealist. URL: <https://www.dw.com/en/wilhelm-von-humboldt-unwavering-idealist/a-39519270>
12. Wilhelm von Humboldt – Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/wilhelm-humboldt/>

References:

1. Biography Federal Chancellor Scholz – Bundesregierung. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-en/federal-government/olaf-scholz-1989326>
2. Elstner A. Wilhelm von Humboldt – Wie ist der Zusammenhang von Sprache, Denken und Wirklichkeit? (2011) Paperback. 16 Mar. 2011. 124 S.
3. Etappen der Parteigeschichte der SPD. URL: <https://www.bpb.de/themen/parteien/parteien-in-deutschland/spd/42082/etappen-der-parteigeschichte-der-spd/>
4. Fernsehansprache von Bundeskanzler Scholz anlässlich des russischen Überfalls auf die Ukraine. (2022) URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/aktuelles/fernsehansprache-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-desrussischen-ueberfalls-auf-die-ukraine-2007824>
5. Geschichte der SPD. URL: <https://www.spd-oestrich-winkel.de/geschichte-der-spd/>
6. Kasper-Claridge M. Germany finally stands up to Putin. URL: [http:// https://www.dw.com/en/germany-ukraine-russia-war-opinion/a-60935764](http://https://www.dw.com/en/germany-ukraine-russia-war-opinion/a-60935764)
7. Olaf Scholz – Bundesregierung. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-en/federal-cabinet/1988528-1988528>
8. Regierungserklärung von Bundeskanzler Olaf Scholz am 27. Februar 2022. (2022). URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/suche/regierungserklaerung-von-bundeskanzler-olaf-scholz-am-27-februar-2022-2008356>
9. SPD: Geschichte, Vorsitzende, Kanzler und Inhalte der Sozialdemokraten. URL: <https://www.merkur.de/themenseitendokumente/organisationen/spd-sozialdemokratische-partei-deutschlands-geschichte-partei-vorsitzende-90015819.html>
10. The Federal Chancellor of the Federal Republic of Germany. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-en>
11. Wilhelm von Humboldt the unwavering idealist. URL: <https://www.dw.com/en/wilhelm-von-humboldt-unwavering-idealist/a-39519270>
12. Wilhelm von Humboldt – Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/wilhelm-humboldt/>